

Karátson Endre

EL A GAZDITÓL

Cseresznyeparadicsomot úgy termelt, hogy a palántákat visszatarotta a növekedéstől.

Koromsötétben szeretett almát hámozni. Borotvával.

Sötétvörösre lakkozott nagyujja tükrében szokta arcát nézegetni. A rőt arc vonásait kémlelni.

Kiszáradt kút mélyén kötögetett hosszú tűkkel.

Amikor szokásait kezdtem papírra vetni, surranó mozgásra lettem figyelmes a csípője magasságában. Egy pillanatig éles lámpafény-nél kacsszerűen ringó, élénkzöld kígyótest jelent meg, magasfeszültségű vezeték fenyegetésével. És ő már rángatózott, akárha áramütéstől. Megfordult fejében, hogy halálos, de nem voltam benne biztos. Abban sem, hogy valóságos eseményt láttam, vagy a televízió mutatta. Az ő valóságában. Mindenesetre az érzést, mely az elszabadult villanyosságtól elfogott, ellenszenvesnek, hihetetlenül ellenszenvesnek kell neveznem. Szokásait ismertem, érzéseit egyáltalán nem. Abból, hogy rángatózott, arra következtettem, hogy a többezer voltos kisülés becsapódásától iszonyodott. Mármint a kisülésnek az ő testébe való becsapódásától. Ha egyáltalán az ő testéről van szó. Vagy volt szó?

Ilyesfajta érzés hatalmasodhat el rajta az ajánlott levél felbontásakor. Legalábbis olyan viszolygó képet vág, amilyent az ellenszenv jelentkezésének tulajdonítok magamnál is, ha a rendőrség tolakodik be az életembe. Az ember nyugodtan él, jót gondol a rendőrségről, amely voltaképpen az ő alkalmazottja, hiszen az ő rendszeresen befizetett adójából tartják fenn, mégpedig azért, hogy az ember nyugodtan élhessen, ne essék áldozatul zsebmetszőknek, pénzhamisítókna, kalapácsos gyilkosoknak, ámokfutóknak s egyéb veszélyes himpelléreknek. S egy nap kap egy levelet, amelyben ilyesfajta közveszélyes alaknak minősítik, nem is csak gyanúsítják, hanem közveszélyokozásért vádat emelnek ellene, s azon nyomban kártérítésre ítélik, sőt további törvénytelenység esetén szabadságvesztéssel fenyegetik. Az érzés, amiről beszélek, meglepetésből, bosszúságból, ellenkezésből, felháborodásból áll össze, ahogy K. József esetében is, csak hogy az én esetemet nem tartom irodalomnak, és ő sem a magáét, legalábbis ezt

teszem fel, bár, ismétlem, érzéseit nem ismerem. Különben is a rendőrbíróóság értesítésében pontosan megírják neki, hogy ő szeptember 28-án hajnali háromkor a ***-i autópályán száznolcvan kilométerrel, vagyis a megengedettnél sokkal többel repesztett Z-82933 rendszámú járművén. És hogy ezért ő a gyorsajtásra kirótt maximális pénzegységet tartozik befizetni az illetékes adószedő számlájára. Természetesen, ha nem ő ült ott s abban az órában a kormánynál, akkor ezt mentségére felhozhatja, ám akkor is be kell fizetnie a pénzegységet, de amennyiben bizonyítani tudja, hogy nem azonos az éjszakai kihágóval, az esetben a vizsgálat lefolytatása után az ő befizetett pénzegységét írásos kérésére visszatérítik.

Nem ő használja ezt a szokatlan szót, én is írhatnék összeget. A rendőrség óhajtja kezét pénzegységre rátenni, én pedig, azt hiszem, joggal tételezem fel, hogy ez az óhaj – amennyiben az ő pénzére irányul – kiváltja a méltatlankodását. Nem is igen ismerek olyan embert, se nőt, se férfit, aki az effajta óhajt nem tarja ösztönösen a törvénytelen fosztogatás előjátékának. Jogos vagy nem jogos, ne nyúl káljon az erszényem felé erőszakosan. Ahogy elnézem azonban, egyáltalán nem olyan pofát vág, amilyen jogos követeléshez szokásos. Ezt a feltételezésemet erősítik meg Susihoz intézett szavai, szinte kiáltozás hangerejével.

– Megörültek ezek? Még hogy én az éjnek évadján azon az autópályán! Életemben nem jártam arra. És nagyon régen nem hajtottam úgy, mint a forgószelel. Nem szórakozom már így. Ők szórakoznak.

Rárohan a telefonra, hívja a tájékoztatáshoz rendszeresített számot, megkérdi, hogy szórakoznak-e. Miután azonosítják, megfenyegetik, hogy megkettőzik a bírságot, ha szembeszáll a hatósággal.

Ő meg felpaprikázódva: – Az előbb gyorsan hajtottam, most szembeszállok.

Susi csitítja. – Csak felizgatod magad. Inkább fellebbezzél.

– Rossz vicc ellen nem lehet fellebbezni, elismerem, hogy komolyra veszem.

Eljátssza Susinak, ahogy a rendőr a koromsötét éjszakában egy bokor mögött vakaródzva leselkedik, ásítózik, mert abban az órában a madár sem jár arra, el is szundít. Hirtelen arra ébred, hogy ott áll a bokor másik oldalán, és kidobja rá a sárgát. Mielőtt a rendőr csobogó szájával rábugyborékolna: – Állj, ki vagy! –, ő már húzza el a csíkot fel-is-mer-he-tet-le-nül.

– Az lehet. A rendszámodat viszont felírta.

Ott áll a rendszám az értesítésben, akárhogy forgatja a papírt, és el tudom képzelni, mi játszódhat a fejében. Egy állítás tagadása, a tagadás tarthatatlansága, bénázás egy patthelyzetben. Nem mint ha a lepisált egyenruhás a bokor alján irigylésre méltóbb helyzetben vergődött volna. Jó, persze, egy félév múlva a kihágót elkapják, a bírságot legombolják róla. A jövőben. Viszont ő most szeretné megtorolni a rajta esett gyalázatot. Kicsodán is? Nem nő, az szent, nő nem tudja a sárgát ilyen messziről rádobni. Nem is öreg férfi, prosztatásan csöpögtető. Garázda süvölvény, ittas gyorshajtó. Jómódú szülőkkal, amilyen egyre több rohangál. Tejfelesszájú szaros. Begazoló, berezező, ha szemtől szembe kell kiállni. Csak a pofája nagy, a teste cinege. Letépném a szemüvegét, szilánkokra tipornám a bakancsoddal. Ráismernék ezer között a ritkás szőrű pofazacsokójáról. Vagy mégsem. Ezek ma mind háromnapos szakállal borotvátlanok, mint anno a betörők. Könnyebb simára gyalult pofát kiszúrni. Túlsúlyos törzsön hurkás zsírkupecot. Az olyan meg inkább betartja a szabályokat, nem akar azokon is túlszorogni. Akkor hát a rendfenntartó közeg inkább a kihágó szerephez illő ellenszenves fazont képzeli el, amilyent a képregényekben lát, zöld ábrázatú karvalyorrút, hegyes Drakula-fülekkel.

– Hát ilyen vagyok én? – hívja tanúságtételre Susit.

– Tőlük kérdezd, ne tőlem. Ők láttak. Biztos le is fényképeztek.

– Igaz is. A fényképet meg kell mutatniuk a megbírságotlank.

Az értesítésen azonban az áll, hogy a fénykép megtekintéséhez előbb be kell fizetni a bírságot. No de ha fizet, azzal beismeri, hogy ő hágott ki akkor éjszaka. Úgy próbálja kikerülni a csapdát, hogy elküldi ugyan a pénzegységet, de mielőtt a hatóság ezt megkapja, ő elmegy a kerületi őrszobára feljelentést tenni ismeretlen tettes ellen. Lefedezi magát. Őhaja viszont nem magától értetődő. A hózentrógeros, izzadt hónaljú sarzsi le akarja beszélni.

– Ha nem ön volt, nincs mitől tartania – érvel tele szájjal.

Első látásra csupán a fásirtos zsemlejét akarja teljesen bekebelezni, de vonakodása mögött ott rejlik az is, hogy ha mégis ő hajtott akkor és ott, akkor van mitől tartania. Szorult helyzetéből a kérelmező azzal vágja ki magát, hogy az, aki akkor és ott bitorolta az ő rendszámát, bármikor elüthet bárkit, elég, ha egy zebrán úgy hajt át, mint a szélvész, és a véresre lapított áldozatnak nem lesz ereje kinyögni, hogy nem ő gázolt, hanem valaki más. Ez esetben ő mekkora bajba kerülhet!

A sarzsi erre kelletlenül odaül a számítógéphez, és kérdi: felelőse teljes tudatában állítja-e, hogy nem ő volt, és ha nem ő, akkor ki lehetett, és fel fogja-e ismerni a bíróság előtt, amikor majd őrizetbe veszik, és megindítják ellene a vádeljárást?

– Épp az a baj, hogy nem ismerem. Ha ismerném, nem ismeretlen tettes ellen tennék feljelentést.

– És mikor tette az ismeretlen azt, amivel vádolja?

– Fogalmam sincs.

– Egyszer csak elkezdett bitorolni? Azt se tudja, hol kezdte?

– Ő csak rázza a fejét. A sarzsi csóválja az övét.

– Így nem sokra megyünk. Azt csak tudja, mikor lopta el a kocsiját.

– Nem lopta el. Épp ez az: nem lopta el.

– Akkor a rendszámabláját.

– Az is megvan.

– Hát akkor nem az ön autóját írták fel. Akkor ön csak egy ismeretlen autó ellen tehet feljelentést. Pedig az övét azonosították.

A sarzsi felkuncog, mint aki jó viccet hall. Közben viszont úgy néz rá, olyan szúrósan, mint olyanra szoktak, aki rossz tréfával áll elő. Amilyennel olyanok humorizálnak, akik leeresztik az autógumit, a szélvédőre zománccfestéket fröcskölnek, meg a poros hátsó ablakra bunkós péniszt vagy szőrös rombuszt rajzolnak mutatóujjal. Azok sem érezhetik magukat teljes biztonságban, hát még ő, aki úgy hajtott el saját kocsijával, mintha az másé lenne. És úgy száguldott, mintha menekülne csikordítva kerekeit szűkebb utcákból kinyarodva, eleinte dudálva, nehogy kárt okozzon, aztán abbahagyva a dudálást, mert nem esett a fejére, hogy mások épségéért felhívja magára a hatóság figyelmét, nem közbiztonsági ajándékversenyen vitézkedett, hanem lopott járművel iszkolt, és milyen jó járművel, már az első félórán egéret nyert, üldözői sorra lemaradtak, mintha ócska tragacsokkal kergetnék, pedig látott köztük Lamborghinire és mint ha Porschét is, de neki elég volt felbőgteni a motorját, s azok ott hátul lebőgtek, mielőtt tüzet nyithattak volna, a négy kerék szinte elhagyta az aszfaltot, ahogyan a repülőgépek szokták, pedig lehúzta őket az utasok súlya, bezsúfolódtak mellém is az enyéim, nem is tudom, hogy férték el. No persze, családián ülték egymás hegyén-hátán, biztattak, hogy ne aludjak el, mert a felpörgetett utazósebességtől elbódultam, az éjszaka sem igen tartott ébren, s az autópálya egyhangúságában csupán a radar éles villanófényétől riadtam fel. Késő

bánat. Útitársaim is mind tanúskodhatnak ellenem, ha netalán a sarzsi egymagában nem is tudná rám húzni a vizeslepedőt.

– Tudja, mit? Kérje ki előbb a hatósági felvételt, azután majd lesz mivel beindítani a panaszt.

Érzésem szerint gúnyolódik, de tiltakozni nem merek, mert őróla van szó, hozzá beszél, de engem nyomott el ez a hülye álmom, amivel akár gyanúba is keverhettem volna őt. Ha persze a sarzsi belelátna a fejembe. Csakhogy nem lát, őt firtatja vasvillatekintetével, és olyan zavarba hozza őt, mintha valóban ő lett volna a gyorshajtó ott a koromsötét autópályán. Belátja, hogy ha azt akarja, hogy a sarzsi ne őrá szegezze a vizslató szempárját együtt azzal a sok más tekintettel, amely most keresztül-kasul fúrja, akkor elő kell kerítenie a fényképet, annál is inkább, mivel a befizetett bírság bizonyára befutott már a kihágáskezelő központba.

Valósággal támoilogva tér vissza Susihoz. Olykor hátrasandít, és látja, hogy csahos követői nagyképeségű fényképezőgépet fognak rá. Ötször-hatszor-tízszer is kattintanak. Nála is van gép, egész véletlenül. Sajnos nem a legújabb gyártmányok közül, s a régimódi filmtekercsen egyetlen képpel. Legalább ezt az egyet elkészíti rögtönzött hátrafordulással. A csoport eltűnik, mintha a készülék magába szívta volna. Még néhány perc, és ráronthat a telefonra, bizonyos lámpalázzal, ahogy elnézem, hiszen azonnal ki fog derülni a lényeg. Legalább is ki kell derülnie, hogy nem róla van szó a megvádolt járműben. A telefonügyeleten kikérdezik, miben jár, olyan hangon, akárha arról faggatnák, miben sántikál. Egy ideig hallgatják, aztán szavába vágva arra utasítják, a folytatást az ügykezelőnek mondja. Kapcsolják, hosszan kicsönget, aztán egy női hang mondja szigorúan, hogy mondja, és ő örömeiben, hogy végre illetékes helyen szólhat, ismétli az előbbieket, de lelkesebben, rázendítve, mint aki szívét önti ki, amíg csak szavába vágva a női hang arra utasítja, hogy a folytatást az ügykezelőnek mondja. Vagyis visszakerült a telefonügyelethez, s ez ellen tiltakozni akar, de már egy géphang sorolja, hogy melyik számot nyomja, ha balesetről akar beszámolni, és továbbá melyeket, ha lopásról, ha vitás ügyről, ha reklamálásról, ha törvényszéki idézésről, ha jogosítvány-visszavonásról. Mármost reá a vitás ügy vagy a reklamálás vonatkozik? Számára ez egy vitás ügy, megnyomja a hármas gombot. Itt azt a választ kapja, hogy vitás ügy az, amikor a baleset okozója nem tud megegyezni a baleset áldozatával a felelősség, illetve a temetkezési költségek dolgában. Ön okozó vagy áldozat, kérdezték,

azaz egyes vagy kettes gomb? Én csak egy dzsóker vagyok, vágta vissza meggondolatlanul, mire azt hallotta: dzsókerre nincsen gomb, és egyből letették a kagylót. Meggondoltabban próbálkozva tízperces gombnyomogatás után a reklamációs irodán megint egy nőhöz került, aki nem foglalkozik az ő ügyével, de át tudja kapcsolni egy másik, fátyolos hangú, unott asszonyhoz. Ez felszólítja, hogy várjon. Heves szóváltást hall várakozás közben egy kásáshangú férfival. Neki valahogy nagyon ismerős ez a kásás, de még akkor sem tudja, honnan, amikor ez az ismeretlen ismerős jön a telefonhoz, és az autójának a márkája után érdeklődik. – Toyota. – Milyen kategória? – Urban Cruizer. – Várjon, kérem, még pár percig.

Visszatartja a lélegzetét. Most derül ki az igazság. Nyolcszor is kell még lélegzetet vennie, mielőtt a kásás megszólal. – Az nem az ön autója. – És tudják, hogy kié? – Erre nem adhatunk választ. – És milyen márkájú? – Mondom, erre nem adhatunk választ. – Ha nem az enyém, visszafizetik-e a bírságot? – Semmi akadálya, kérelmezze bátran. – És a fényképet elküldik? – Nem áll módunkban. – Hogyan? – Csak akkor mutathatnánk meg, ha az ön kocsija volna. – Azt sem mondják meg, ki volt a vezető? – Csak akkor mondhatnánk meg, ha ön vezetett volna.

Őt a guta kerülgeti. Ideges csuklás jön rá. – Mit kell tennem, mégis? Hukk. – Ne tegyen semmit.

Ha a kásás azt feleli: „semmit, hukk”, akkor még megérti. Tréfál a hatóság. De hogy csak így útnak eresztik üres kézzel, az kibírhatalan. Rohan ki Susitól, aki nem érti, miért jött vissza, ha megint elmegegy. Ő most a járda aszfaltján a kakit kerülgeti (alliterációs okból), és dülva-fülva méri fel, hogy a kásáshangú hivatalnok feltehetően valami nagykutyanak falaz, őt meg egyszerűen hülyének nézi. Ő pedig még el sem tiporhatja, mert nem akarja, hogy a szar a cipőtálpa mélyre vajt gumirecéibe ragadjon. Háborgását higgadt, módszeres gondolkodással igyekszik csillapítani. Ki az ő kiismerhetetlen, megátadhatatlan ellensége: az itten ólálkodó szar? a kásásan válaszoló tisztviselő? vagy a rejtélyes nagykutya, aki szándékosan vagy véletlenül, megcsinálta neki a nagy szart?

Rémülten fogja fel, hogy megnézi valaki, és egész közel érzi szaglászását is. Egy kigyúrt véreb még a zsebébe is be akar szaglászni, aztán némán odébbáll, és koromfeketén odakakkol a járda közepére. Olyan büntudatos képet vág, mint a többi eb, amikor ürít. És ugyanolyan közönyösen hagyja ott a piszkát két-három rituális hátrakapa-

rás után. Van-e gazdi? Van, de nem szargyűjtő zacskót tart kezében, hanem telefont. Éppen telefonál. Szőrmealléros bekecse, angol szabású cipője módosnak láttatja. Ő annak nézi, laposan utánuk oldalog, és örül, hogy a nesztelen, gumitalpú lábbelijét vette fel. A kutya nem talált rajta semmi érdekeset, a gazdi meg füttyül rá, valami nővel enyeleg. Kezdetnek, úgy tetszik, megfelelnek. Valahová, valakikhez csak kilyukad velük, csak rajtakapja őket valamin. Ilyen esetek előfordulnak a valóságban is, elvégre már az eddigiek sem egészen hétköznapiak. Hirtelen füttyentés hallatszik egy magnóliával, libanoni cédrussal, keserű bukszussal ékített, pázsitos kertből, s az történik, hogy a döbbenetes eb, félbeszakítva kakkolást, pössentést, s egyéb helyzetfelmérő szaglászást, a cédrus vastag törzse mögött alig látható alakhoz rohan, neki egzaltáltan nyivogó hűségesküt tesz, és csonka farkával csóválást mímelve várja a cserébe járó szeretetmennyiséget. Mindezt nem kapta tőle a bekecse telefonáló, s ebből ő, ki egy hirdetőoszlop mögül leskelődik, arra következtet, hogy ez utóbbi csak egy kutyasétáltató, amelyet a tehetős gazdik tartanak kényelmi szempontból. Nem jelentős ember, inkább apróbb segítőszerepet kap a történetben, meg az ő számára tanulság is, hogy azonosítási képessége kívánni valót hagy maga után. Pedig arra az igazi gazdival kapcsolatban szüksége lesz. Ez utóbbi éppen kilép végre a cédrus mögül, amikor ő is kidugja fejét a hirdetőoszlop mellett.

Csupán egy másodpercre találkozik tekintetük, mert a gazdi, aki szürke slafrokot visel, azonnal indul vissza a házba. Házállata kielégülten visszalohol a bekecsehez, ő meg azonnal visszarántja fejét az oszlop mögé. Az iménti felsülés megtépázta kissé a magabiztosságát, és mégis, az a példátlan érzése támad, hogy bár a gazdi külseje első ránézésre nem emlékezteti semmire, belvilága az ő számára elképesztően otthonos. Egy okkal több, hogy utána nézzen, s egyben a körmére. Hogyan? A kerítés bejáratát elektronikus berendezés zárja biztonságosan, a villát a vércerberus őrzi mélyről jövő hörgésekkel. Szemtől szembe kikezdeni a gazdival egyelőre nem tanácsos. Inkább a távollétében szeretne besurranni a lakába, az árulkodó tárgyai közé. A garázsába, ahol talán minden kiderül. Ez akkor valósítható meg csupán, ha a gazdi nincs otthon.

Ki akarja várni, amíg elmegy. Viszont szörnyű unalmas ácsorogni a már évtizedek óta ember, állat által körülhugyzott hirdetőoszlop mögött. Gyorsabb megoldás kellene. Biztos ritkán jár el hazulról, a kutyát is sétáltatóra bízta. Ha a kutya hívná, egyből előjönne.

Csúzlit már régóta nem használ, de maradt a járdaszélen néhány flaszterdarab egy aszfaltjavítás után. Egyet odavág az ügy érdekében, szerencsére se a véreb, se a sétáltató, se a szolgálatos állatvédő nem látja meg. A flaszter puhát talál el, és iszonyatos, vonyító hörgést vált ki. Legalábbis ő ezt tételezi fel, s nem érti, hogyan szállhatott be villámgyorsan az eb és a bekecse telefonáló abba a négykerék-meghajtású kocsiba, mely mintha a gazdi garázsából rontana elő, és eltűnik a kanyarban, mielőtt ő rendesen kibetűzhetné a távolodó, némileg ismerős rendszámablát. A szolgálatos állatvédő bosszúsan vállat von és elrohan, valószínűleg panaszt tenni. Ő káprázó tekintetét üres színhelyen legetteti, amiből csak arra következtethet, hogy szabad a pálya.

Füttyörészve fordul be a tárva-nyitva hagyott vasrácsos kapun, mint aki hazatér minden további nélkül. Élvezettel csikorgatja talpával a szikrázóan fehérvavics sétányt. Túl magnólián, cédruson, keserű bukszuson az üvegfalú veranda úgy fest, hogy üres. Ezen ne múljék, átlépdél rajta, és be egy tágas ebédlőbe, ahol becsukott ajtókat kell nyitnia a teljesebb terepszemléhez. No, most mi lesz? Észre se vehetően pár centisre nyitja a taláalomra kiválasztott legbaloldalibbat. Hagymaaprítás közben könnyeit ontó konyhalányt pillant meg. Elvben semmi köze ahhoz, akit ő keres, de időhúzásnak kedves, házias zsánerkép. Ha nem kellene fontosabb ügyben nyomoznia, akár be is ülné a tűzhely mellé citromhéjat reszelni. Azért kíváncsi arra is, amit a szomszéd ajtó rejt. Elnéptelenedett gyerekszobába les be, de lehet, hogy csak pár napra, pár hétre nem lakik benne senki, mert egy-két játék elöl hever, lecsuklott fejű paprikajancsi, kulccsal felhúzható pléh-madár, piciny arca szabott szilveszteri álarcok. A paplannal letakart ágyak mögött falnak támasztva a véreb élesre sike-rült fényképe. Rajta hihetetlenül, elképesztően Susi lovagol. Olyan élethű a felvétel, hogy gyorsan berántja az ajtót. Még így is kénytelen Susit látni: integet neki tolakodóan, elégedetten vigyorogva. Ő rosszat gyanít: hátha nem fotót látott, hanem valóságos jelenetet. Szégyelli magát a képzelődésért. Neki dolga a gazdival van, órá kell a figyelmét összpontosítania.

Hát itt sincs – kénytelen belátni, ahogy szemközt találja magát az illemhellyel. Régimódi faülkés kagyló, legújabb technikai megoldású öblítő. Minden nyomot eltüntet sisteregve, mint az istennyi-la. Emléket is. Semmi emberi nem idegen a gazditól, de azért inkább lehúzza. S vajon gyakran nyitja-e a szomszédos ajtót, ahonnan far-

kasordító hideg csapja meg, mintha kriptába dugná fejét. Hallgatózik, semmi mozgás. Úgy érzi, fölösleges lemennie, a kocsit most nem találná, ígéretesebb a szomszédos, hangfogásra párnázott, terebélyesebbre méretezett bejárat. Csakugyan dolgozósobába vezet, ahol a testnek kényelmet legfeljebb két szék biztosít, az egyik saját tengelye körül forgatható irodai, a másik süppedő bőrrel bevont karos. Ez utóbbira dobva az imént említett slafrok. Volna még egy testes, bársony pamlag, eredetileg fekvésre készült, jelenleg azonban mapák, kartotékok, feltornyozott könyvek, egymásba csúszó, gyűrűtől újságok sokasága áll ellen akár egy futó ráülésnek is. A kétoldalt fiókokra épülő asztal tetejét is kupi uralja, eltekintve a szélső boríték-kupacok között gondosan kiterített kézírattól. A roskadozó könyvespolccal szembeni falon roppant pókhálóra emlékeztető mértani ábra. Keretébe tűzve egy férfi aránylag apró fényképe, melyet szívesen megnézne, ha nem vonzaná ennél is inkább a hivalkodó olvasnivaló. Olvasni, amit a gazdi olvas, talán azt, amit ő maga ír – az izgalomtól minden idegszála megfeszül. Az izgalomnak része az is, hogy rajtakaphatják, de mit bánja ő, ha egyszer végre kezébe kerülhet a rejtély kulcsa. Hogy a megfejtett rejtélytől frászt is kaphat, az meg se fordul a fejében.

Micsoda hülyeség, hogy egy hulló zöld testétől áramütést kaphat. Minek ilyen nyakatekert metaforát kitalálni egy kígyóharapáshoz? És egyáltalán minek ilyen nagy feneket keríteni egy történet felvezetésének, akkor fokozni később már nem is lehet. Mert elbeszélésről van nyilván szó, olyanról, amitől ő ösztönösen idegenkedik. Értethető, hogy valósággal megszédül tőle, valami baljós érzés szorítja meg a gyomorszáját: „Az ember nyugodtan él, jót gondol a rendőrségről, amely voltaképpen az ő alkalmazottja, hiszen az ő rendszeresen befizetett adójából tartják fenn, mégpedig azért, hogy az ember nyugodtan élhessen, ne essék áldozatul zsebmetszőknek, pénzhamisítóknak, kalapácsos gyilkosoknak, ámokfutóknak, s egyéb veszélyes himpelléreknek. S egy nap kap egy levelet, amelyben ilyesfajta közveszélyes alaknak minősítik, nem is csak gyanúsítják, hanem közveszélyokozásért vádat emelnek ellene, s azon nyomban kártérítésre ítélik, sőt további törvénytelenység esetén szabadságvesztéssel fenyegetik.”

Kiról van itt szó? Zűrzavar támad a koponyájában. Ismerős szöveg, mégis hihetetlen. Valakitől szeretné kérdezni, együtt szeretné valakivel olvasni. Hátranéz hirtelen, de nem áll mögötte senki. Ellen-

szentes fordulat? Jó volna nem olvasni. Csakhogy ott áll: „(...) a rendőrbíróóság értesítésében pontosan megírják neki, hogy ő szeptember 28-án hajnali háromkor a ***-i autópályán száznyolcvan kilométerrel, vagyis a megengedettnél sokkal többel repesztett Z-82933 rendszámú járművén. És hogy ezért ő a gyorsraírásra kirótt maximális pénzegységet tartozik befizetni az illetékes adószedő számlájára. Természetesen, ha nem ő ült ott s abban az órában a kormányánál, akkor ezt mentségére felhozhatja, ám akkor is be kell fizetnie a pénzegységet, de amennyiben bizonyítani tudja, hogy nem azonos az éjszakai kihágóval, az esetben a vizsgálat lefolytatása után az ő befizetett pénzegységét írásos kérésére visszatérítik.” Nem lehet másról szó, csak óráról. Más az ügyről kezdetben nem értesült, illetve órája kívül az ügyről csupán az tudhatott, aki az itt olvasható írásban beszámol róla, no és persze a bírságról szóló értesítést kibocsájító rendőrség, pontosabban annak bikkfanyelven fogalmazó hatósági egyéne. Azt már nagyjából kinyomozta, hogy az író a gazdi, azt ellenben nem könnyű tisztázni, hogy milyen kapcsolat áll fenn a gazdi meg a rendőrség között. Mármint érzelmileg nehéz kimondania, hogy a gazdi maga is tagja a fent említett testületnek. Hogy a gazdi zsarú, egy hekus, egy zsernyák, akinél ő jelenleg magánlaksértést követ el.

Rettegés fogja el a lehetséges következményektől. Fülel lélegzetvisszafojtva, úgy olvas. Kétkedve persze, ezen nincs mit csodálkozni. Mert az ő méltatlankodásáról, ha nincs is biztos tudomása a rendőrségnek, azért halvány segédfogalma lehet valószínűségi alapon. Elvégre aki ilyen fizetési felszólítást kap a hatóságtól, az mind felpaprikázódik – akár némán, akár bömbölő kifejezést adva ellenérzésének. Ezzel szemben igen kevés a valószínűsége egy olyan jelenetnek, amit egy tévesen azonosított kihágó talál ki a balfogas kigúnyolása céljából. „Eljättsza Susinak, ahogy a rendőr a koromsötét éjszakában egy bokor mögött vakaródzva leleskedik, ásítózik, mert abban az órában a madár sem jár arra, el is szundít. Hirtelen arra ébred, hogy ott áll a bokor másik oldalán, és kidobja rá a sárgát. Mielőtt a rendőr csobogó szájával rábugyborékolna: – Állj, ki vagy! –, ő már húzza el a csíkot fel-is-mer-he-tet-le-nül.” Szóval nem valószínű, hogy az amúgy sem dús fantáziája miatt toborzott fogdmeg képes lenne elképzelni, hogy egy méltatlanul megvádolt úrvezető ilyen ármányos képzelődésre adja magát.

Akkor meg honnan a fenéből tud a lesárgázott radarosról az imaginárius bozót mélyén? Nem érdemes feltételezni azt sem, hogy a jó-

módú gazdi és az alacsony fizetésű, őrszobán szerénykedő, jobb híján stréberkedő közbiztonsági alkalmazott azonos személy. Túl nagy köztük a társadalmi különbség. Talán még arra lehetne gyanakodni, hogy ihletben szűkölködve a gazdi lepénzelte a zsarut, akit valósággal felvet a témabőség, és baksisért átenged ezt-azt a maga feleslegéből. De még akkor sem valószínű, hogy a rendőrségről származzon az információ, aminek csupán ő lehetett a birtokában. Igaz ugyan, hogy az általa el nem követett kihágás ügyében a vádaskodás a közlekedésrendészettől indult ki, viszont ennek a hatóságnak voltaképpen teljesen hamis feltételezései vannak, és a perdöntő bizonyítéknak tartott fényképen kívül semmi mással nem szerezhet hitelt az állításának. Különbözik is, ez az ő gondjuk, nyilván ezért titokzatoskodnak, azt azonban nem tudhatják, hogy ő milyen fogásokkal, milyen lelkiállapotban próbál az ő bűnösítő sumákolásuknak véget vetni, fejükre diadalmasan a vizeslepedőt ráhúzni. Elég folytatni a kéziratot. Nem tudhatnak a cinkelt kártyákkal játszó bírságolók arról, ami a sarzsi esetéből kiviláglik, hogy a rendészeti szervek meghasonlottak, hogy a vádlott képes ettől lázálomba lovalni magát. Nem tudhatnak arról sem, hogy miután szégyenszemre hülyének nézték, ő a szarból is aranyat csinált, s ezen a sajátos nyomon rátalált a setét mesterkedések lakára, mely az ügygel szorosan kapcsolatos fondorlatok színhelye, s egyúttal rejtekhelye a gazdinak nevezhető slafrokosnak, akinek belvilága az ő számára megmagyarázhatatlanul otthonos. Nem is szólva Susiról, mert aztán Susiról semmit, de semmit nem tudhattak.

Ezen a nyomon nem lehet továbbjutni, marad a teljesen elképesztő olvasnivaló, erről a dolgozószobáról, ebben a dolgozószobában. Ott tartott, hogy a felfedezés lehetőségétől minden idegszála megfeszül, meg attól is, hogy rajtakaphatják magánlaksértésen, de erre fütyül, mert a rejtély kulcsát akarja megszerezni, ezt még a személyes biztonságánál is fontosabbnak tartja. Emlékezetéből idézi a szöveget, de szerencsére még marad annyi ideje, hogy kihúzódjék a végébe, és személyes biztonsága érdekében magára fordítsa a kulcsot. A garázsban ugyanis leáll az autó motorja, lépések hangzanak a jeges pincelépcsőn. A gazdi lesz az. És ha végére akar rögtön menni? Akkor ki kell nyitni az ajtót, lesz, ami lesz. Balra indul, a dolgozóba lép. Az asztalhoz ül? Valószínűleg. Nem hallatszik be semmi. Várni kell. A várás kivárthatatlan. Nem bírja. Kilopakodik. Oda akar surranni az íróasztalhoz mögéje, de nincs ott senki a székben. A kézirat nyitva.

Ezt olvassa: „Ezen a nyomon nem lehet továbbjutni, marad a teljesen elképesztő olvasnivaló, erről a dolgozószobáról, ebben a dolgozószobában. Ott tartott, hogy a felfedezés lehetőségétől minden idegszála megfeszül, meg attól is, hogy rajtakaphatják magánlaksértésen, de erre fütyül, mert a rejtély kulcsát akarja megszerezni, ezt még a személyes biztonságánál is fontosabbnak tartja. Emlékezetéből idézi a szöveget, de szerencsére még marad annyi ideje, hogy kihúzódjék a végébe, és személyes biztonsága érdekében magára fordítsa a kulcsot. A garázsban ugyanis leáll az autó motorja, lépések hangzanak a jeges pincelépcsőn. A gazdi lesz az. És ha végére akar rögtön menni? Akkor ki kell nyitni az ajtót, lesz, ami lesz. Balra indul, a dolgozóba lép. Az asztalhoz ül? Valószínűleg. Nem hallatszik be semmi. Várni kell. A várás kivárthatatlan. Nem bírja. Kilopakodik. Oda akar surranni az íróasztalhoz mögéje, de nincs ott senki a székben. A kézirat nyitva. Szédület fogja el. Befogódzik az asztal szélébe. Érti a fa felület biztonságát nyújtó szilárdságát, de a betűk továbbra is imbolyognak a papíron. Egyszerűen nem hiszi el, hogy olvasása egyidős a történettel. Sorról sorra nő a szorongása. Kie az arc a pókhálós mértani ábra keretébe szúrva? Magára fordította imént a kulcsot, nem meglepő hát, hogy a fényképen magára ismer, lát-szatra mit sem sejtő ábrázatára. Felüvölt: hogy kerül ez ide? Hogy kerülök ide? Egyes szám első személyben rohan le a síri hideg lépcsőn a garázsba. Ott áll az Urban Cruiser, melyről eddig azt hitte, hogy az övé. Ugyanolyan hideg, sűrű csillogású, ugyanaz persze a táblákon a rendszám.”

Az ismeretlen sofőr egyszerűen a gazdi. Ő az, aki a nyakába küldte a rendőrséget. Ő hajtott meg nem engedett sebességgel, ő írta a történetet, most is ő írja, ő találja ki, slafrokban élénkzöld magasfejszültséggel lovalva őt a törvénytelenébe egy képzelt jármű kormányához ültetve hajnali három órákor, holott még csak délután hat óra van, júniusban, a nap nem is hanyatlik, a hazaigyekvő autósok végtelen sorban vesztegelnek az országúton, repesztésről legfeljebb álmodni lehet, de az álomban, szédületesen, és még annál is gyorsabban, minél messzebbre a gazditól, bitorolni a rendszám tábláját, hogy az egészét bírság formájában rákenjék, kivessék rá a vizeslepedőt. Gyorsabban kellene cselekedni, mint ahogyan ő ír, amihez persze kellene az autó kulcsa, de az is az ő zsebében van. Hát akkor gyalogszerrel, szertelen futással, iszonyodva a többezer voltos kisülés várható becsapódásától. Teljes frászban iszkol már a fehér kavicsokon,

átvágva a pázsiton, és egyszercsak a magnólia, a libanoni cédrus meg a keserű bukszus parányi ligetéből a fekete véreb ront elő. Hátán Susi lovagol, neki integet, hogy loholjon, lélekszakadva loholjon.

Jelenkor, 2011/4.

(Karátson Endre 1933-ban született Budapesten. Prózát ír.)

Péntek Imre

NYOMOD SE LÁTJA

állampolgári rémület
(zsír)pecsétetes papiruszára
hiába hoznak gyógyfüvet –
felépülésed ki van zárva

hideglelős a hivatal
ezért hiánnyal fenyeget
hiába zeng angyali kar
– leszólja családi címered

ugorhatsz akár egyenest
a feneketlen tóba
utánad nyúlni mégse rest
álmatlan kommandója

előcitálnak légy nyugodt
jegyzik (hűn) vallomásod
ártatlan (megbánt) mondatod
mely néked vermet ásott

bulvárlapokban címlapon
vadásznak becsületedre
e civilizált (ál)vadon
megéled minden este

de terved máris napra kész
miként oszolhatsz köddé
s nyomulhat a marhavész
nyomod se látja többé

Magyar Napló, 2011/4.

(Péntek Imre 1942-ben született Lentiben. Verset és esszét ír.
József Attila-díjas.)